HOLISTIC DEVELOPMENT THROUGH LANGUAGE AND LITERATURE

Editors

Dr. Viswanadham Bulusu

Dr. Padmaja K

Aurora's Degree & PG College

(Accredited by NAAC with "B++" Grade)

Chikkadpally Hyderabad - 500020

Tel : 040 27662668 URL : www.adc.edu.in

सांस्कृतिकजीवनपद्धतिः

डा॥एन् सी एच्.हरिकृष्णः
विवेकानन्द सर्व.कलाशाला
(वी जी डी सी),विद्यानगर,हैदराबाद
(९९१२१४५०७०)nallanharikrishna@gmail.com

अस्माकं जीवनम् आनन्दमयं कर्तुं वेदानां पठनम् अत्यावश्यकम्। अत्र वेदपठनम् इत्युक्ते ज्ञानसम्पादनम् इत्यर्थः। वैदिकजनजीवनसंचालने कारणभूता वैदिकजीवनपद्धतिः धर्मार्थकाममोक्षैः आबद्धा। वास्तवे तावत् भारतीयजीवनपद्धतेः, विधानस्य वा अन्तिमं लक्ष्यं भवति मोक्षः। तदर्थं धर्मार्थकामाश्च सहायार्थं साधनभुताः। जीवनयात्रानिर्वहणाय तथा च गौरवप्राप्तये इष्टतमः धर्मः। भोजन-वास-वस्त्र-औषधि-शिक्षा-मनोरञ्जनादिनां संप्राप्तये अर्थोपि काम्यः एव । प्रजातन्तुसंरक्षणार्थं च कामोऽपि काम्यः। परन्तु मोक्षः एतेभ्यः अतिरिच्यते। प्रातःकाले उत्थाय पुरुषार्थचतुष्टयस्य चिन्तनं कुर्वन् सुखमयं लौकिकजीवनम् यापयितुं प्रक्रमः प्रारभते। लौकिकदृष्ट्या अर्थस्य महत्वम् न मोक्षान्यूनम् । मीमांसकानां मतौ स्वर्गस्य(मोक्षस्य) साधनभूताःयज्ञाः, तेषाम् अनुष्ठानम् अर्थं विना असंभवम्। धर्मः अर्थं संपोषयति, अर्थश्च कामम्। अत एव धर्मादिपुरुषार्थाः परस्परम् संपूरकाः। इमे त्रयोऽपि मोक्षे साक्षात् परम्परया वा साधनभूताः। अतः ब्रह्मचर्य आश्रमात् गृहस्थाश्रमं, गृहस्थात् वानप्रस्थं, वानप्रस्थाच्च सन्यासाश्रमं गच्छन्ति प्रायशो जनाः।

अतः इयम् वैदिकीपद्धतिः ऋषिभिः सुचिन्तिताधारभूमौ बद्धमूला, तपस्वाध्यायसंयोगयमनियमादिनामाधारशिलायां च प्रतिष्ठिता न केवलमद्यापि जीवति प्रत्युत सर्वेषां मनीषिणां कृते सर्वार्थसाधिका श्रेयःप्रेयोमार्गयोः संप्रेष्य जीवनलक्ष्यं प्रपूरयति।

इयमेव वैदिकसामाजिकव्यवस्था अन्येषामपि धर्मानुयायिनां जैन-बौद्ध-सिखप्रभृतीनाम् अपि आश्रयस्थलम्। अद्यापि भारते वैदिकसमाजव्यवस्था जन्मतः मरणपर्यन्तं, प्रातरारभ्य रात्रौ शय्यापर्यन्तं, वर्षादि प्रतिपत्तः वर्षान्तामावास्यापर्यन्तम् प्रतिक्षणं प्रतिदिनं, प्रतिवर्ष, प्रतिजाति, प्रत्याश्रमं वेदनियमैः आर्षवचननिष्ठान्तःकारणैः पूर्णतः विधि

नियमेषु प्रतिबद्धा लौहभित्तिवत् दृढा अस्मान्रक्षति पुष्णाति च। सर्वस्याम् अवस्थायां सर्वस्यां परिस्थितौ अपि नानाविध सामाजिक-राजनैतिक-धार्मिक-प्राशासनिक-नियम व्यवस्थाभिः नानाविधं प्रतिदिनं नवनवोत्सवैः पूजाराधनाजपयज्ञादिभिः गृह-ग्राम-नगर-देश-व्यक्ति-परिवार-समाजानां संघटनेन, सेनाबलरक्षादूतगुप्तचरादिभिः एकत्र आत्मानं धन्यं कुर्वन्ति। अपरत्र जीवनमानन्दमयं कृत्वा सर्वतः व्याप्नोति वैदिकसमाजव्यवस्था।

तस्याम् खलु व्यवस्थायां क्वचित्जनाः मात्तृ-पितृ-समाजातिथिदेवतागुरूणां सेवायाम् निरतास्सन्तः वैदिकसमाजस्य गरिमाणं वर्धयन्ति। क्वचित् च नृत्यगीतकाव्यकलासङ्गीतनाट्यवादित्रैः विविधाभिः क्रीडाभिश्च समाजस्य मनांसि रञ्जयन्ति। अनुदिनम् यज्ञधूमज्वालाभिः दिक्दिगन्तेषु व्याप्यमानयशोगाथाभिः पुण्यप्रतापैश्च स्वस्व अनेकविध कामनाःपूरयन्ति। ततश्च आत्मानम् स्वर्गस्थं कृत्वा जीवनं देवमयं कुर्वन्ति।

निबद्धन्ति हि वैदिकसमाजं विवाह-गर्भादान-पुंसवन-जातकर्म-नामकरण-शिशुविलोकन-बहिर्निष्क्रमण-अन्नप्राशन-केशान्तचूडाकर्म-उपनयन-वेदारम्भ-समावर्तनादिसंस्कारैः संस्कृत्य वैदिक समाजे अतिशयाधानं कुर्वन्ति। अग्न्याधान-अग्निहोत्र-दर्शपौर्णमास्य-चातुर्मास्य-पशुबन्ध-ज्योतिष्ठोम-अग्निष्टोम-अत्यग्निष्टोम-उक्थ-षोडशी-वाजपेय-अतिरात्र-आप्तोर्याम-सौत्रामणि-चयन-अश्वमेधप्रभृतियज्ञान् अनुष्ठाय आत्मानं संस्क्रुत्य च केचन।

तपोधनाः विप्राः ब्राह्ममुहूर्तसेविनः ब्राह्मेमुहूर्ते उत्थाय प्रातस्मरण-स्नान-संध्या-तर्पण-बलिवैश्वदेव-देवार्चनैः आत्मानं समाजं च पावनं कुर्वन्ति। अद्यापि कलिकालेऽपि धर्मह्रासे जायमानेपि भौतिकयुगेऽपि अर्थप्राधान्येऽपि लौकिकस्वार्थसंपोषणाय देवताराधन-यज्ञ-जप-पूजनादि कर्मसु न न्यूनता, अपि तु सोत्साहं जनाः वैदिक धर्मावलंबिनः विवाहादि कर्मसु सतत संलग्नाः भारतीयसंस्कृतिं प्रदर्शयन्ति। एतादृशीं वैदिकसमाजव्यवस्थामपि अद्यतनीय भौतिकवादी समाजव्यवस्था समुच्छेतुं पयत्नशीला वर्तते। ते च दुश्शीलाः, चरित्रहीनाः सार्वकालिक अपसंस्कृतभाषिणः शयनभोजनादिषु त्यक्ताचाराः , विगतसंध्यादि कार्याः तैस्तैः व्यसनैः रमन्ते। अद्य विद्या ज्ञानाय नास्ति, अपि तु विवादाय , शक्तिः रक्षार्थं नास्ति, अपि तु परेषां पीडनाय चल-बल-बुद्धि-विद्या-कुशलादीनाम्-प्रयोजनम् अर्थकामयोः प्राप्त्यर्थं, न तु समाजरक्षणाय। समाज सेवा-लोकसेवा-दरिद्रसेवा-आर्तजनसेवा-सत्यभाषणादीनाम् उपयोगः केवलं चलचित्रेषु एव सीमितः न तु व्यवहारेषु।

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] सांस्कृतिक [illegible] [illegible] [illegible] जीवन सुखमय समृद्धिमय र [illegible]
[illegible]

धन्यवाद